

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

НАУКА ТА ОСВІТА В ДОСЛІДЖЕННЯХ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

Матеріали

**Всеукраїнської науково-практичної конференції
для студентів, аспірантів, докторантів, молодих учених**

14 травня 2020 року

**Харків
2020**

Список використаних джерел

1. Бодров В.А. Психологический стресс: развитие и преодоление. Москва: ПЕРСЭ, 2006. 528 с.
2. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. СПб: Питер, 2002. 512 с.
3. Реан А.А., Кудашев А.Р., Баранов А.А. Психология адаптации личности. Анализ. Теория. Практика. СПб: Еврознак, 2006. 479 с.
4. Стельмащук Х.Р. Психологічні фактори подолання стресу. *Проблеми сучасної психології*. 2015. Вип. 9. С. 14.

ГОЛОС ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ФАСИЛІТАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ І УЧНЯ ГОЛОС ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ФАСИЛІТАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ І УЧНЯ

Прокопенко І. А.

кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри початкової та професійної освіти, керівник науково-методичного тренінгового центру соціального та професійного розвитку людини,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

16 квітня світ відзначає міжнародний День голосу (World Voice Day). У структурі Науково-методичного тренінгового центру соціального та професійного розвитку людини ХНПУ імені Г. С. Сковороди вже кілька років функціонує науково-методична лабораторія з охорони, розвитку та вдосконалення голосу представників голосомовних професій, тому традиційно протягом квітня проводимо різні активності присвячені означеній темі: від інформаційних повідомлень та майстер-класів до міжнародних конференцій.

Сьогодні ми вирішили дослідити взаємозв'язок таких понять, як «фасилітація» та «голос» у розрізі педагогіки.

Голос – важливий та дієвий інструмент ефективної організації фасилітаційної взаємодії вчителя і учня, хоч і не єдиний. Для педагога володіння власним голосом, його гучністю та інтонацією, вміння керувати

ритмом мови, оволодіння мистецтвом розстановки мовних пауз істотно зумовлюють успішність впливу на учнівську аудиторію. У процесі організації освітнього процесу в нагоді стають техніки активного слухання, що допомагають підтримувати спілкування, а мистецтво влучного ставлення запитань допомагає привернути увагу і ненав'язливо сфокусувати увагу (думки) учнів на темі, що вивчається.

Важливим чинником, що впливає на сприйняття голосу, є те, як говорить вчитель. Голос може бути виразним, чуттєвим і емоційним, а може бути млявим, байдужим. На основі вищезазначеного та у процесі проведення аналізу наукової літератури розглянемо деякі характеристики голосу [1; 2; 3], які мають суттєве значення для ефективної організації фасилітаційної взаємодії у класі.

Голос є, в першу чергу, засобом донесення певної інформації до аудиторії. При правильному використанні педагогом власного голосу він стає потужним і ефективним інструментом впливу та передачі навчальної інформації. А можна використовувати його як інструмент тортури, роблячи. Якщо ж «включити» неприємні для звукосприйняття тон, силу, висоту голосу, темп мови та інтонацію, то голосовий апарат може перетворитись на інструмент тортури або санкцій.

Під час освітнього процесу педагогу необхідно особливо уважно ставитись до емоційного стану голосу, як власного, так і учнів, оскільки голос вчителя – це простір, де зустрічаються його свідоме (зміст промови) і несвідоме (характеристики голосу). Психологи стверджують, що в стані тривоги або нервового напруження у людини змінюються його голосові характеристики [4].

Усі світові фасилітаційні програми, що допомагають удосконалювати спілкування саме з дітьми наголошують, що дорослим (батькам, вихователям, вчителям) для досягнення саме фасилітаційної взаємодії з дітьми (учнями) слід, насамперед, оволодіти власним голосом та емоціями, щоб мати позитивний вплив на власних дітей, дошкільнят або ж учнівську аудиторію під час проведення уроків. Наприклад, норвезька програма ICDP (International Child

Development Programme) виокремлює 8 основних принципів фасилітаційної взаємодії з дітьми (вихованцями, учнями), крізь які вербальні засоби комунікації проходять «червоною стрічкою».

Розглянемо наступні характеристики голосу, на яких необхідно усвідомлено розумітись педагогам:

- *гучність* – здатність змінювати голос відповідно до умов, при цьому слід враховувати, що гучний голос у поєднанні з підвищенням його тональності і вібрацією здебільшого сприймається як невпевненість вчителя. Підвищення гучності в поєднанні зі зниженням його тональності надає голосу силу, проте може створювати відчуття агресивного налаштування;

- *темп мовлення* – швидкість голосу, тривалість звучання окремих слів і тривалість пауз. Професійні комунікатори добре володіють власною мовою й уміють коригувати її темп відповідно до інформації, що викладається. Упевнена, змістовна мова, як правило, має середній, рівний темп з чітким поділом слів. Складні ідеї слід викладати в більш повільному та рівномірному темпі – необхідно давати учням час для осмислення того, про що розповідає вчитель. Однак занадто повільна і млява мова може призвести до втрати уваги та інтересу учнів.

- *висота голосу* – важливий елемент передачі емоційного стану вчителя і здатна викликати такий же стан у школярів (ефект резонансу). Низький голос (особливо бас) передає впевненість. Відповідно, підвищення висоти голосу (особливо в поєднанні з підвищенням темпу мови) може сприйматися як втрата контролю над ситуацією.

- *інтонація* – також важливий елемент мовлення. Однакові слова, сказані з різною інтонацією, можуть передавати різні сенси, аж до протилежних. Під час промови використовується від 10 до 20 різних нот. Інтонації створюють загальну мелодійну картину мови та допомагають утримувати увагу.

Отже, для ефективної організації фасилітаційної взаємодії вчителя і учня, вчителю слід більш повільно проголошувати ключові слова; змінювати гучність;

підвищувати або знижувати інтонації в процесі вимови слова; використовувати паузи.

Фахівці переконують, що голос, на рідкість, ефективний інструмент, за допомогою якого можна суттєво впливати на оточуючих [4; 5]. Вчителю, який має певні навички ефективного володіння голосом, не складно фасилітаційно впливати на учнів власним «фасилітаційним голосом». Для цього необхідними є три чинники: слід бути в злагоді зі своїми учнями; голос повинен створювати позитивний вплив, бути приємним для сприйняття; голос має виражати внутрішню енергію вчителя, вмикаючи почуття й емоції.

Список використаних джерел

1. Аппс Дж. Чтобы слушали и слышали! Влияние вашего голоса. Москва: Питер, 2011. 86 с.
2. Перетяга Л. Є. Професійні якості педагогічного голосу. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2012. № 34. С. 141–149.
3. Семиченко В. А. Психологія мовлення: навч. посіб. Київ: Магістр-S, 1998. 112 с.
4. Hirano M., T. Kurita. Growth, development and ageing of human vocal folds. San Diego : College Hill Press, 1983. P. 22-43.
5. Martin S. An exploration of factors which have an impact on the vocal performance and vocal effectiveness of newly qualified teachers/lecturers. University of Greenwich, 2003. 254 p.

Павлюк М. П.	
Розвиток лідерських якостей дітей дошкільного віку в творчих іграх....	244
Парфьонова О. В.	
Навчання майбутніх швейників автоматизованому вишиванню.....	246
Пастушенко Д. О.	
До питання класифікації дисграфії.....	249
Пачева Ю. Е.	
Значення музичних ігор для розвитку дітей дошкільного віку.....	252
Пей Чжиюн	
Реформування вищої освіти у КНР на стиці ХХ та ХХІ ст.....	254
Перевознюк В. В.	
Місце і роль самоосвітньої компетентності в процесі підготовки майбутніх учителів англійської мови у Великій Британії.....	257
Петренко А. А.	
Фізична підготовка студентів економічних спеціальностей в умовах університету.....	259
Петюренко О. В.	
Дитячий фольклор як засіб музично-естетичного розвитку молодших школярів.....	260
Пилипенко Ю. В.	
Інтегрований підхід у навчанні – шлях до забезпечення всебічного розвитку особистості.....	262
Пісняк Н. О.	
Застосування мультимедійних засобів у роботі з дітьми, які мають особливості в навчанні.....	265
Повелиця Я. С.	
The Concept of Gender Differences that Influences Language Learning.....	267
Поливанюк В. В.	
Проблема формування професійної компетентності майбутніх військових фахівців у науковій літературі.....	268
Полічковська С. В.	
Діалогічні вміння дітей старшого дошкільного віку в іграх за сюжетами художніх творів.....	270
Проданова О.М.	
Мотиваційні ресурси особистості у подоланні стресу.....	273
Прокопенко І. А.	
Голос як інструмент ефективної організації фасилітаційної взаємодії вчителя і учня.....	275
Прокоф'єва Л. О.	
Проблема взаємозв'язку когнітивної та емоційної сфер у дітей з легким ступенем розумової відсталості.....	279